

Handläggare
Gunvor Nordström-Liiv

Datum
2014-03-11

Diarienummer
ALN-2012-0232.10

Äldrenämnden

Avgifter på tekniska hjälpmedel

Förslag till beslut

Kontoret för hälsa, vård och omsorg föreslår äldrenämnden besluta

- att** godkänna förslag om att införa avgifter på vissa tekniska hjälpmedel i syfte att nå bäst ekonomiskt resultat, då utredda alternativ till avgifter inte bedöms kunna ge samma effekt, och
- att** uppdra till kontoret att ta fram ett förslag till avgiftsmodell.

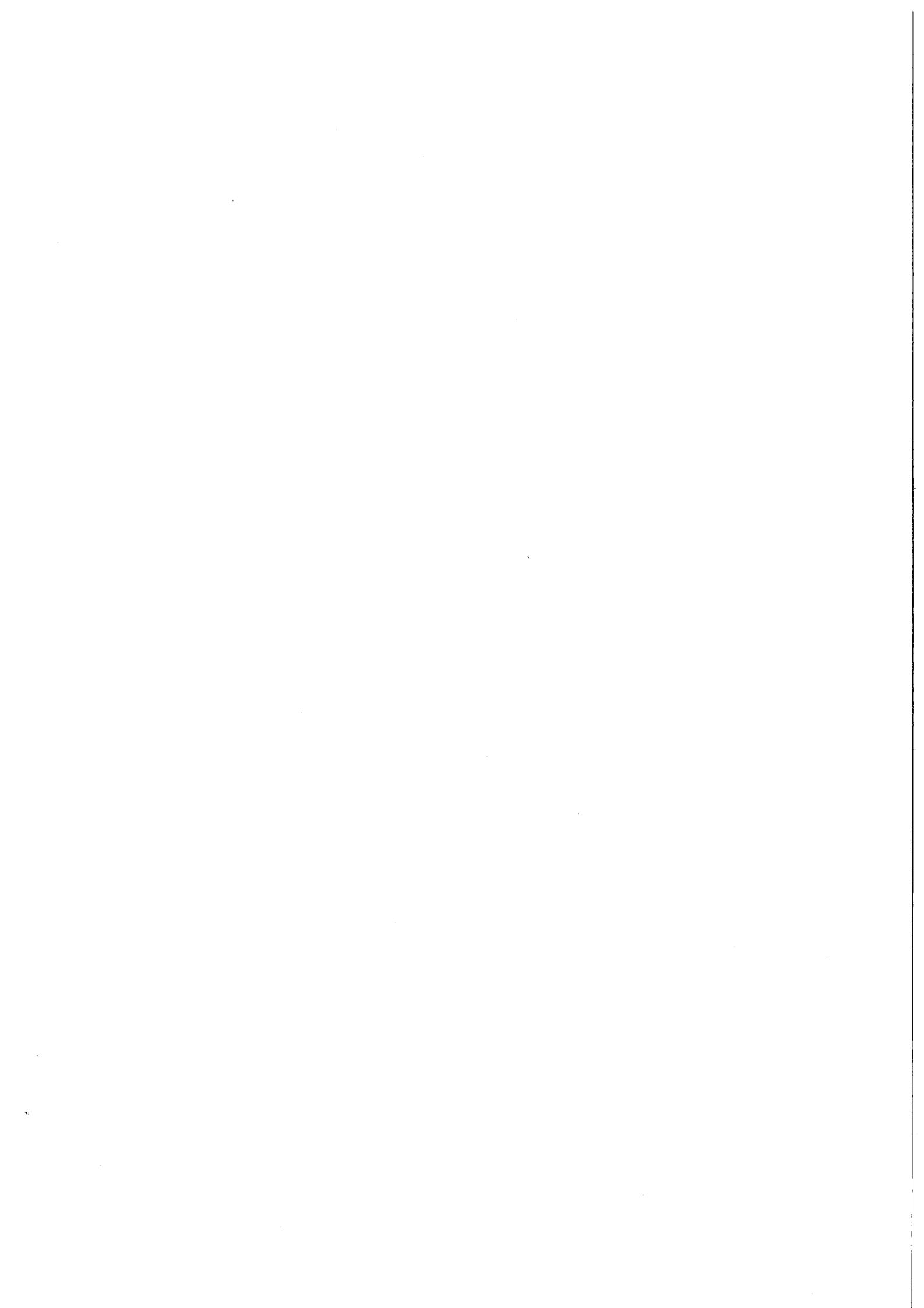
Ärendet

I ärendet för hållbar ekonomi 2013-10-23 gav äldrenämnden kontoret i uppdrag att utreda konsekvenser av att införa avgifter på tekniska hjälpmedel samt att ta fram förslag på avgiftsmodell och att belysa om samma effekt kan uppnås utan avgifter.

Alternativa sätt att påverka kostnader är enligt kontorets bedömning att förändra riktlinjerna i syfte att minska antalet förskrivningar, att begränsa sortimentet för att minska volymen av produkter eller att helt ta bort vissa hjälpmedel från sortimentet så att dessa inte ska förskrivas inom ramen för hälso- och sjukvården.

Kontorets bedömning är att vissa av alternativen minskar kostnaderna, men att de har andra negativa effekter. Exempel på sådana negativa konsekvenser är att valfriheten minskas, att ett införande av "friare val" av hjälpmedel försvåras samt att vissa behov sannolikt inte kommer att tillgodoses. Det är vidare tveksamt om något av alternativen har samma ekonomiska effekt, vilket innebär att alternativen inte kan nå den besparing nämnden har budgeterat.

Inga-Lill Björklund
Direktör

Handläggare
Gunvor Nordström Liiv

Datum
2014-03-25

Diarienummer
ALN-2012-0232.10

Avgifter på tekniska hjälpmedel

Sammanfattning

I ärendet för hållbar ekonomi 2013-10-23 gav äldrenämnden kontoret i uppdrag att utreda konsekvenser av att införa avgifter på tekniska hjälpmedel samt att ta fram förslag på avgiftsmodell och att belysa om samma effekt kan uppnås utan avgifter.

Alternativa sätt att påverka kostnader är enligt kontorets bedömning att förändra riktlinjerna i syfte att minska antalet förskrivningar, att begränsa sortimentet för att minska volymen av produkter eller att helt ta bort vissa hjälpmedel från sortimentet så att dessa inte ska förskrivas inom ramen för hälso- och sjukvården.

Kontorets bedömning är att vissa av alternativen minskar kostnaderna, men att de har andra negativa effekter. Exempel på sådana negativa konsekvenser är att valfriheten minskas, att ett införande av "friare val" av hjälpmedel försvåras samt att vissa behov sannolikt inte kommer att tillgodoses. Det är vidare tveksamt om något av alternativen har samma ekonomiska effekt, vilket innebär att alternativen inte kan nå den besparing nämnden har budgeterat.

Förskrivning och bedömning av behov

Förskrivning av tekniska hjälpmedel ingår som en del i rehabilitering-/habiliteringsprocessen med grund i en medicinsk bedömning inom hälso- och sjukvårdslagen. Bedömning av behovet görs av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal (arbetsterapeut, sjukgymnast, sjuksköterska). De ansvarar för förskrivningsprocessen t.o.m. uppföljningen av insatsen där den enskildes delaktighet är central för ett lyckat resultat.

Vid förskrivning av hjälpmedel gäller följande styrdokument:

- **Riktlinjer för tekniska hjälpmedel.** Alla förskrivare har att följa riktlinjerna som beslutats av äldrenämnden och nämnden för hälsa och omsorg.
- **Sortiment av tekniska hjälpmedel** utgår från riktlinjerna. Alla produkter är ramupphandlade enligt LOU gemensamt av Uppsala läns kommuner. Sortimentet anger vad som är förskrivningsbart till olika behov.
- **Rutiner** för förskrivning anger hur hantering och logistik fungerar.

Avgifter i andra kommuner

Kontoret har studerat avgiftsmodeller och erfarenheter från kommuner i Norrbotten, Västerbotten, Skåne och i Uppsala län. Omvärldsbevakningen har visat att vissa kommuner tar ut avgift medan andra ej tar ut avgift.

Bland de kommuner som tar ut avgift finns i princip två avgiftsmodeller. Den ena, som rör mindre hjälpmedel, innebär att hjälpmedlet säljs eller har engångsavgift. Därefter äger den enskilde hjälpmedlet och det behöver inte återlämnas. Mindre hjälpmedel är t ex kryckkäppar och hygienhjälpmedel.

Den andra modellen, som vanligtvis används för tekniskt avancerade och dyrare hjälpmedel, innebär att en månadsavgift tas ut. Avgifternas storlek varierar i de olika kommunerna men ingår i maxtaxan. Exempel på hjälpmedel där månadsavgift tas ut i vissa andra kommuner är rollatorer, manuella rullstolar, el-rullstolar har avgift per månad, per halvår eller per år.

Uppsala kommun har idag endast avgift på tidsbegränsade lån av hjälpmedel.

Exempel på avgiftsmodell för Uppsala kommun

Nedanstående modell är ett exempel som används i olika former och nivåer i de kommuner som kontoret studerat. Den skulle kunna utgöra grund för en avgiftsmodell i Uppsala.

Kryckkäppar	Säljs
1:a rollatorn	Gratis
1:a manuella rullstolen	Gratis
1:a el-rullstolen	Gratis
2:a rollatorn	Avgift
2:a manuella rullstolen	Avgift
2:a el-rullstolen	Avgift
El-rullstol scootermode	Avgift

Engångsavgift utgår vid förskrivningstillfället.

Avgifter i intervaller - per månad, per halvår eller per år. Prisbasbeloppet kan vara grunden och för årliga uppräknings.

Tillfälliga (tidsbegränsade) lån är alltid avgiftsbelagda - per dag, vecka eller månad, beroende på lånets längd. Eventuella transportkostnader tillkommer.

Konsekvens av att införa avgifter på hjälpmedel

Syfte med ett tekniskt hjälpmedel är att kompensera en funktionsnedsättning och ge den enskilde förutsättning att vara så självständig som möjligt. En konsekvens med avgift kan vara att den enskilde väljer bort ett hjälpmedel. Det kan leda till att den enskildes situation förändras. Det kan även leda till att andra insatser efterfrågas vilket ger en ökad kostnad inom annan verksamhet.

Alternativ till avgifter

Kontoret ser tre alternativa sätt att minska kostnaderna utan att införa avgift. Dessa presenteras och kommenteras nedan.

Skärpning av riktlinjer

Ett sätt att minska antalet förskrivningar är att skärpa riktlinjerna. Om antalet förskrivningar minskar så minskar kostnaderna.

Risken med en skärpning är att den enskildes möjlighet att ha flera hjälpmedel av samma slag minskar. Om riktlinjerna begränsar antalet hjälpmedel som får tas ut av samma slag (t ex rollatorer) så finns ingen möjlighet för den enskilde att exempelvis via avgift anförskaffa ytterligare en rollator till exempelvis ett fritidshus.

Begränsning av sortiment

En begränsning av sortimentet innebär att färre produkter/hjälpmedel kan förskrivas inom samma slag av hjälpmedel, exempelvis ett färre antal rollatorer. Det minskar sannolikt kostnaderna, men det innebär samtidigt att valfriheten minskas samt att ett införande av "friare val" av hjälpmedel försvåras. Då äldrenämnden i ett annat ärende har givit kontoret i uppdrag att utreda möjligheterna att införa "friare val" så går därmed en begränsning av sortimentet i motsatt riktning mot tidigare nämndbeslut.

Vissa hjälpmedel tas bort som förskrivningsbara

Ett borttagande av vissa hjälpmedel innebär att en viss typ av hjälpmedel tas bort. Att ta bort vissa hjälpmedel som förskrivningsbara minskar kostnaderna, men det medför också att vissa behov sannolikt inte kommer att tillgodoses. Resultatet blir att personer i behov av ett sådant hjälpmedel hänvisas till öppna markanden som eget ansvar.

Depositionsavgift

Depositionsavgift är en typ av avgift som erläggs vid utprovning och återbetalas när behovet upphört och hjälpmedlet återlämnats. Modellen har prövats i olika delar i landet men praktiserar inte längre pga. att modellen kräver stor administrativ insats.

Inom Uppsala kommun är flödet av t.ex. manuella rullstolar ca 3 500 på ett år vilket skulle generera en stor kostnad för administrationen. Modellen visade heller inte ge någon större effekt på volymen och liten effekt på totala kostnaden för hjälpmedlen.

Kontorets bedömning är att vissa av alternativen minskar kostnaderna, men att de har andra negativa effekter som överväger fördelen med att avgifter införs. Exempel på sådana negativa konsekvenser är att valfriheten minskas, att ett införande av "friare val" av hjälpmedel försvåras samt att vissa behov sannolikt inte kommer att tillgodoses. Det är vidare tveksamt om något av alternativen har samma ekonomiska effekt, vilket innebär att alternativen inte kan nå den besparing nämnden har budgeterat.

Kontorets slutsats är att inga jämförbara alternativ finns.